

ХАЯШИ КЪОКО КУКЛА С ВЪПРОСИТЕЛЕН ПОГЛЕД

Превод от японски: Нели Чалъкова, 1980

chitanka.info

Досами рекичката има един голям камък с форма на пиедестал. Такако присяда върху него и се оглежда наоколо. Не се виждат дървета. Няма къщи. Опустяло, безлюдно пладне.

По земята, превърнала се в бунище, пълзи огън. Кога ли ще изгасне този огън?

Слънчевият пек е непоносим. Такако жадува за сянка — за сянка на дърво. Би се радвала дори ако види малка мравка. Иска ѝ се да има пред нея нещо живо, мърдащо — да има някакъв живот.

Такако умря. Това се случи през октомври 1974 година, когато тя навърши четирийсет и пет години. Умря от рак — казват, че имала рак и на черния дроб, и на подстомашната жлеза. Болестта ѝ беше предизвикана от уврежданията в организма като следствие от атомната бомбардировка. При аутопсията се оказало, че панкреасът ѝ бил прогнил като кухо бобено зърно.

Тази година, в деня, когато се отбелязва годишнината от бомбардировката, хората почетоха паметта на Такако — поклониха се пред паметника, издигнат в Парка на мира в чест на загиналите. Във възпоменателния списък на жертвите, побрал стотици имена на хора, които умират всяка година, настигнати от атомната смърт, е вписано и името на Такако.

В същия този парк почива и прахът на нейните съученички, загинали преди трийсет години по време на атомната бомбардировка. В тъмната могила отново се срещат след трийсетгодишна раздяла приятелките от училище — тези момичета, останали завинаги на петнайсет-шестнайсет години, са се зарадвали вероятно, че Такако е дошла при тях: „Откога те чакаме!“ Пред очите ми изниква Такако, заобиколена от тези чисти, невинни момичета, виждам удивеното ѝ и объркано лице, което сякаш пита: „Какво се е случило?“ Сега на години Такако е колкото техните майки.

Такако и аз ходехме в различни училища. Тя посещаваше мисионерското девическо училище, което се намираше по средата на хълма, възвисяващ се над пристанището в Нагасаки. Моето училище беше девическата гимназия близо до храма Сува джинджя в западната част на града, а това на Такако беше в южния район на Нагасаки, далеч от моето. На години не бяхме еднакви. Такако учеше в по-горен клас.

Запознахме се по времето, когато ни мобилизираха на работа във военния завод, който беше разположен в началото на Ураками. И двете бяхме в завода по време на атомната бомбардировка, но колкото и да е странно, не пострадахме силно — поне външни рани нямахме. От завода до Парка на мира, където днес почива прахът на Такако, няма дори и километър. Паркът на мира е на разстояние само 400–500 метра от епицентъра на бомбардировката. Почти всички хора от този квартал са загинали в деня на атомния взрив.

На девети август, в деня, когато падна бомбата, ние с Такано хукнахме да бягаме оттам като обезумели. Макар че някакво чудо ни помогна да се спасим, често ни спохождаше тревожната мисъл, дали скоро няма да ни погълне небитието. Но сега вече никакви мисли не могат да развълнуват Такако — навярно тя почива спокойно и за нищо не се тревожи.

С Такако се видях за последен път преди десет години. Това беше в началото на октомври, току преди есенния празник на Сува джинджя. От горичката в двора на храма долиташе ритъмът на празничните барабани. Това е един от трите най-големи празници в Япония, който се празнува навсякъде. Целият град се оживява, когато се започнат празничните приготовления.

Бях дошла за празника, да погледам тържествата и едновременно с това да навестя майка си, да я видя как е. С Такако ни срещна случаят.

Като се минат шумните централни улици на Нагасаки, кривите улици на Хамамацу и квартала „Каджия-чо“ излиза се на една тиха, спокойна търговска улица, по която не минават много хора. На една от сградите висеше фирма „Играчки“, в този магазин бяха изложени за продажба необикновени, странни кукли. Такива кукли човек не може да купи никъде другаде, освен в този магазин. Веднъж влязох, без да имам някакво конкретно намерение, и съвсем случайно ги видях — това се случи преди 15–16 години. Казаха ми, че тези играчки ги прави някакъв парализиран младеж, прикован от детските си години към леглото.

Този младеж ги правел сам, със собствените си ръце, без ничия помощ, затова играчките бяха малко на брой. Тогава в магазина имаше само двайсетина играчки, бяха сложени на една полица в дъното на помещението, наредени върху нея как да е. До полицата с играчките не

стигаше светлина нито от улицата, нито от лъчите на фенера, който осветяваше магазина, в полумрака куклите приемаха странни, фантастични очертания. Бяха направени от червена глина, грубо изпечена и цветът на глината беше оживял при тази мъждукаща светлина.

На височина куклите стигаха не повече от пет-шест сантиметра, всяка от тях имаше свое, различно от другите изражение на лицето и свой характер. Но нещо ги обединяваше — всички кукли бяха вперили очи към небето, гледаха нагоре с протегнати вратове. Освен това погледите им бяха различни.

Взех една кукла, за да я разгледам. Фигурката беше цилиндрична, дебела 5 сантиметра, на нея имаше поставен авторски печат. Носът на глинената кукла стърчеше от триъгълното и лице, печатът се беше разлял точно върху него и това придаваше на тази кукла е поглед, обърнат благоговейно нагоре, криво изражение на лицето, което тя пази и до ден-днешен — сякаш ей сега ще се разплаче.

На една друга кукла очите са като на охлюв — изцъклени, отдалечени от лицето, а под тях точно се виждат други две очи, червени на цвят. Третата кукла имаше дълго тяло, много източено, предната половина на главата ѝ представляваше нарисувано лице, грейнало като чиния. На тази чиния бяха прикачени две очи и уста, от двете ѝ страни висяха две уши, подобно на узрели плодове.

Куклата, която има най-човешки черти, е един пастор в черни одежди, боядисани с лак. Вдигнал молитвено поглед нагоре, с прострени ръце като диригент на оркестър, той гледа през сълзи към небето. С бамбуково ножче му бяха изчовъркани очи във формата на две кръстчета, но макар тези очи да бяха така просто направени, лицето на куклата беше много изразително — тя имаше вид, като че ли плаче.

В този магазин за сувенири имаше изложени чудесни други играчки и рафтът, на който бяха наредени глинените кукли, изглеждаше като мрачна яма сред тяхното великолепие. Стоях, приковала очи в глинените кукли. Те се бяха събрали в тесен кръг и гледаха втренчено, стори ми се, че ги чувам да крещат — вик, който не може да се опише с думи. Не издържах и отместих поглед.

Мислех си за художника е парализираното тяло, който беше направил тези кукли — те бяха родени от дълбочината на неговата душа.

Тези фигурки създаваха тягостно впечатление, но въпреки това всеки път, когато се връщах оттам, не пропусках да си купя по една кукла.

И този ден на рафта имаше наредени глинени кукли, двадесетина на брой. Сред тях забелязах една, която по замисъл се отличаваше от всичко, видно от мен до този момент. Разрезът на устата ѝ стигаше до ушите, устата ѝ зееше така широко отворена, че запълваше лицето ѝ. По тялото ѝ имаше бели точки, широко отворената ѝ уста беше боядисана отвътре в яркочервен, почти малинов цвят.

Взех куклата, сложих я върху дланта си и я загледах.

„Как е зинала тази кукла, все едно че пищи“ — чух да казва нечий женски глас зад гърба ми. Учудено се обърнах и срещнах погледа на една жена с дълги коси.

Тя беше слаба, на ръст по-висока от мене, с пуловер в бледен цвят и джинси. Студеният цвят на дрехите ѝ я правеше още по-крехка, лицето ѝ ми се видя повехнало.

Пред мене стоеше Такако. Беше станала по-слаба, отколкото по-рано, по-крехка.

„Защо смяташ, че тази кукла крещи?“ — произнесох аз.

„Така хората вият от мъка“ — отвърна убедено Такако.

„Какво искаш да кажеш?“ — попитах я отново.

„На тоя свят човек все тегли, все страда, всичко е мъка на този свят.“

Такако взе куклата с червените дрехи. Тя напомняше едновременно хем затворник, хем монах.

„Ще я купуваш ли?“ — попита ме тя.

Кимнах утвърдително и заплатих за куклата, която виеше от мъка. Взех изящното пликче от ваши, в което продавачът сложи покупката ми, и излязох от магазина заедно с Такако.

„Представи си, вчера срещнах К.-сан“ — съобщих по едно време на Такако, която тръгна да ме изпрати до вкъщи. Като споменах името на К.-сан, която беше наша обща позната и приятелка от училище, Такако каза:

„Надрънкала ти е разни клюки. Приказват ги едни такива.“ — и устните ѝ се изкривиха в иронична горчива усмивка.

„Не искаш ли и на мене да посветиш половин ден?“ — попита ме тя след малко, като ме погледна в очите.

През пет-шест къщи по-нататък имаше хлебарница, където се продаваха френски хлебчета. Пред нея стояха две червени телефонни кабинки. Ставаше късно и аз позвъних на майка ми да ѝ кажа да не ме чака, че няма да мога да се прибера за обяд.

Купих в хлебарницата едно хлебче, за да го занеса на майка ми.

„Виж, съвсем е топъл“ — побутнах към Такако пакета с хляба.

„Жена, която купува топъл хляб, добро няма да види“ — усмихна се Такако. Докато вървахме, тя ме запита: „Какво стана с тебе, ти оправи ли се напълно?“

Откакто спря да ме мъчи болестта, от която страдах след бомбардировката, не бях боледувала толкова тежко, че да лягам на легло. Но не минаваше ден да не ми се вие свят.

„Не бих казала, че съвсем съм се оправила“ — ѝ отговорих.

„И с мене е същата история. Докато сме живи, ще се мъчим като проклети — каза тя със сърце. — Когато не се чувствавам зле, ходя да се моля в един приют за пострадали деца извън Нагасаки. Сигурно така ще е докато ме има на този свят.“

Дали защото есенното слънце светеше ярко, но Такако постоянно премигваше. Като се вгледах на светло по-внимателно в очите ѝ, забелязах, че в лявото око на Такако плуваше кървава капчица. Капката е кръгла, едра, изглежда, сякаш са я капнали с пипетка в окото. В средата е леко изпъкнала и редом с черната зеница изглежда много странно, като че ли в едното око има две зеници.

„Чудно ли ти се вижда?“ — посочи Такако с пръст окото си.

„От лъчевата болест ли ти е?“

„Знам ли — може и от нея да е, може и да не е. На кръвоизлив ми прилича. Ако не и обръщам внимание, гледецът все едно че я поглъща. Моята болест човек може ли да я разбере?“

С червени зеници всяко красиво нормално лице би изглеждало ужасно, в това има нещо дяволско. Ако такова лице се опитва да добие сериозен вид, то става страшно нелепо. Такако се засмя. Тази нейна червена трета зеница ме накара да изпитам някакво неприятно чувство.

„Не думай!“ — промълвих аз, като надзърнах в очите ѝ, а Такако се разсмя на глас: „Така си е, нали ти казвам!“

Заведението, в което влязохме, се гушеше в една странична пресечка, вливаща се в тесните улички на квартала „Каджия-чо“. Това е едно малко помещение с дървена врата, която трябва да бутнеш с ръка, за да влезеш.

Вътре цареше полумрак. На бара се е изправил барманът. Такако му махна леко с ръка. Младежът от бара отвърна на поздрава и.

Явно, че Такако е от постоянните посетители на бара. Изглежда, че си има и своя маса, на която сяда всеки път. Барманът привично се запътва към една маса близо до стената и нарежда на нея бутилка уиски и чаши със студена вода.

Такако се разположи с гръб към стената, боядисана в млечнобяло. Аз седнах на стола срещу нея.

Барманът включи лампата, окачена на стената точно до масата. В светлината ѝ изплува лявата половина от лицето на Такако. Когато тя ме погледна, без да искам, се стреснах, стори ми се, че кървавата капка блесна на светлината. Неволно сведох поглед. Спомних си думите ѝ — наистина приличаше на дявол. Капчицата кръв сякаш също притежаваше зрение, чудех се дали не си изменя цвета в зависимост от това, допада ли на Такако това, което тя гледа, или не. Кървавата капка в окото не правеше лицето ѝ нито по-грозно, нито по-хубаво, не — само изглеждаше, като че ли Такако гледа към мене и към всичко останало наоколо с три зеници.

С тази мисъл отново погледнах към нея и улових нейния поглед, който явно беше забелязал нещо, представляващо за нея интерес.

„Деца имаш ли?“ — попита Такако, наливайки уиски в чашата ми. Мълчаливо показах с пръст, че имам едно.

„А имаш ли и мъж?“ — отново запита тя и веднага добави: „Ръцете, краката, главата — всичко ли си му е на мястото?“

Въпросът ѝ прозвуча нагло. Не отговорих нищо.

Такако веднага долови промяната в настроението ми и простичко ми се извини.

„Вярвай ми, не че исках да те обидя — човек, като преживее толкова неща като мене, съвсем загубва такт“ — каза тя, като наведе

глава.

Откъде ли бяха започнали тия приказки, дали един човек ги беше подхванал? Разпространяваха се с невероятна, мълниеносна скорост по време веднага след бомбардировката. В същност те напълно се потвърдиха.

На дванайсети, три дена, след като падна бомбата, у нас дойде едно дванайсет-тринайсетгодишно момиченце, изпратено от муниципалитета да събира стари вестници, от които щели да правят лекарство за пострадалите, за ония, които имаха рани от обгаряне. Доколкото бях чула, това ставало по следния начин: изгарят се вестниците, пепелта от тях се смесва със сусамено масло, от това, дето се използва за готвене, после с получената смес се намазва възпалената от обгарянето кожа. Момиченцето стоеше на двора в сянката на дърветата и разправяше на майка ми:

„Ония, дето са видели сиянието, всички ще измрат до един! И да пият каквито щат лекарства — няма да оздравеят.“ Това момиченце вече се страхуваше дори от светлината на слънцето.

Стана точно така, както разправяше тогава момиченцето. Облъчените по време на бомбардировката хора започнаха да умират един по един. Не останаха живи и тия, които се върнаха по домовете си на пръв поглед цели и невредими — мнозина от тях получиха кръвоизливи, кръвта им изтичаше от очите, от устата. Изгасваха за много кратко време. Повечето от тях умряха в първите десет дена след бомбардировката.

Някак си се случи така, че останахме между живите и ние двете с Такако. Но атомната смърт безмилостно разширяваше своите владения, простирайки ръце и към оцелелите човешки същества.

Протягаше и към нас радиоактивните си лъчи, които бяха лишили от живот толкова хора в онзи трагичен миг на девети август, и чакаше и ние да умрем — ние, останалите живи.

Проявите на болестта бяха почти едни и същи.

Зеленикави изпражнения и гадене, чувство на силна отпадналост по цялото тяло, пурпурночервени петна по кожата. На някои им окапва косата, други храчат кръв, на трети им се помътва разсъдъкът от високата температура — след това идва смъртта. Такива бяха

симптомите на болестта, които се проявяваха в зависимост от особеностите на организма. Например екземите. Огън изгаря цялата устна кухина, пълзи по езика, по зъбите, разстила се като буйно растящ мъх. Не само, че изнемога превива тялото, но и всички жизнени сили го напускат, човек не може дори да преглътне слюнката си.

Тези признаци на болестта се проявили и у Такако. Макар и изтощен, нейният организъм отчаяно се съпротивявал, но болестта го сломила и Такако постепенно започнала да се предава.

„Ама съм същинско морско свинче, само опити да правят върху мене! Какво ли не ме мъчи!“

Всеки път, когато я срещаш, Такако ми се оплакваше, че е забелязала нови тревожни симптоми.

Две седмици след бомбардировката косата на Такако започнала да окапва. Такако хваща кичур от косата си, прекръства се — дано не се откъсне кичурът! — и дръпва, за да провери какво ще стане.

Кичурът, който стискат пръстите ѝ, се откъсва.

Не след дълго тя заприлича в главата на будистки монах.

Лицето ѝ не е оградено с нищо от останалата част на черепа, отвсякъде оголен. Сякаш цялата ѝ глава — от крайчеца на окото чак до тила — е само едно широко, обло лице, върху което устата изглежда странно нежна.

За да не и капе повече косата, Такако завързваше плътно главата си с кърпа. По времето след войната нищо не можеше да се купи, кърпи за глава и други такива неща никъде нямаше. Вместо шал Такако връзваше на главата си парче плат — едно фуурошики^[1], което майка ѝ била скрила в шкафа от по-рано.

Платът беше доброкачествена коприна, на цвят така силно яркочервена, че чак грееше. Но все пак си личеше, че колкото и да е изискан, това си е плат за фуурошики и както беше намотан на главата ѝ, я правеше да изглежда като вързоп.

Когато Такако върви по улицата, отдалече забелязвам, че това е тя. Видът на омотаната ѝ кръгла глава, приличаща по форма на малка диня, веднага подсказва, че на Такако ѝ пада косата.

„Ами че така човек веднага разбира, че нямаш коса!“ — казах веднъж съвсем искрено на Такако.

„Нищо подобно! Останала ми е още. Ето, виж!“ — отвърна тя, като смъкна забрадката. Без да се стеснява, оголи главата си напред

улицата, за да ме увери, че казва истината.

„Е, какво? Имам си още коса, нали?“ — попита тя възбудено и зачака да ѝ отговоря.

Като се вгледах внимателно на светло, видях, че на главата ѝ растат пепеляви, с цвят на плесен тънки косми. Трудно е човек да ги нарече коса, но аз ѝ отговорих:

„Да, наистина — май имаш малко коса!“

Също такива тънки косми са полепнали по вътрешната страна на парчето плат, което ѝ служи за забрадка. Направих се, че не ги забелязвам.

Такако също си даде вид, че не ги е видяла.

„И твоята коса сигурно вече пада — не само на такива като мене!“

И тя подръпна косите ми, сплетени на три плитки.

Моята коса не падаше. Гледайки пръстите си, с които ми беше дръпнала плитката, Такако изрече: „Няма и да усетиш дори как и на тебе ще почне да ти окапва.“ И пак повтори, че не само на нея, ами и на другите им пада косата.

След известно време Такако започнала да получава кръвоизливи.

Облъчването в големи дози има различни последствия за организма — уврежда бъбреците, предизвиква растеж на костите, нанася много вреда на различни системи, в това число и на органите за размножаването, върху които също така оказва силно влияние.

Казват, че в затвора в Хирошима почти всички затворници мъже станали импотентни след бомбардировката.

При жените радиацията разрушава половите клетки и много от тях загубват способността да раждат. Чести са и случаите на спонтанни аборти.

Най-силни увреждания, казват, са получили организмите, които по онова време са били в процес на растеж — децата. Веднага след бомбардировката момиченцата започнаха да страдат от обилни менструални течения, често пъти продължаващи много дълго. Но при повечето от тях течението траеше не повече от месец.

Такако беше изключение. Ето как започнало при нея. След атомния взрив тя хукнала да бяга. Недалеч от мястото, където сега се намира Паркът на мира, както тичала, тя почувствувала, че ѝ се ходи по малка нужда. Решила да не се спира и да не губи време, но не

изтраяла. Това, което първоначално помислила за урина, било прясна кръв. Дори не било урина, примесена с кръв, а чиста червена кръв.

От атомния взрив не бил минал и час.

Като видяла кръвта да се стича по бунището, където била клекнала, решила, че ѝ започва менструацията. Тя била имала менструация преди бомбардировката и това не я удивило, но този път не приличало на такова нещо — тя почувствувала, че кръвта тече така, като че ли ходела по малка нужда.

След една седмица ѝ започнала истинската менструация. Минала седмица, после втора, а нямало никакви признаци, че кръвотечението се кани да спре.

Такако загубила много кръв — значително повече, отколкото обикновено. Кръвоизливът ѝ продължил три месеца, без да спре нито за ден.

Такако постоянно сменяла превръзки, от постелята почти не се вдигала. Цялото ѝ тяло се покрило със ситни, подобни на бобови зрънца, пурпурночервени петна. Вдигнала температура над четирийсет градуса и всички наоколо вече започнали да я чакат да умре.

По онова време бяха тръгнали слухове, че най-ефикасният метод за лечение на болни, които са получили смущения в кръвообращението и влошаване на кръвта вследствие на лъчевата болест, е използването на някакво лекарство, при приготвянето, на което се употребява кръв, взета пак от болните.

Като се смесела кръвта, взета от същите болни, с някаква определена лекарствена течност, се смятало, че се предотвратява съсирването, втвърдяването на кръвта. С тази смес инжектирали болните в седалищните мускули. Май че по същия този начин са лекували и Такако.

Сред моите приятелки имаше едно момиче, на което менструацията продължи, без да спре, шест месеца. Тя имаше същите оплаквания, както и Такако, същата картина на заболяването, а кръвотечението и не се прекратявало цели шест месеца. Дали кръвотечение, което продължава шест месеца, може да се смята за менструация, не знам, не разбирам от тези неща. Но понеже кръвта ѝ е изтичала, както по време на менструационен цикъл, течението ѝ може да се нарече менструация — така поне казват хората.

Тази моя приятелка беше единствена дъщеря в семейство на лекар, нея също я били лекували по такъв начин, чрез преливане на кръв. Тя ми разправяше, че ѝ преливали по 20 сс^[2] всеки път, но не от нейната, а от друга кръвна група. Преливали ѝ кръв всичко три пъти.

Дори човек, който нищо не разбира от медицина, знае, че при преливане на пръв от друга кръвна група организмът реагира отрицателно на чуждите белтъци и това води до смърт.

Когато тя ми разказа своя случай, аз не повярвах: „Не може да бъде!“

„Моля ти се, нали ти разправам — баща ми е лекар и даже той каза, че нищо друго няма да ми помогне, само по тоя начин ми мина, макар тия, които не разбират от медицина, да се смеят над него.“

Когато ѝ направили преливането, температурата ѝ се качила до 40°, треска започнала да тресе цялото ѝ тяло.

Изглежда, че този метод на лечение е разчетен да предизвика шоково състояние — да надвие смъртта тогава, когато е настъпил критичният момент.

Моята коса не падаше. Но, както казваше Такако, и на мене не ми се размина — нещастieto ме беше взело на мерника.

Една сутрин видях, че на пръста ми беше изскочило някакво червено зрънце. Беше съвсем дребна, почти незабележима пъпчица. На върха ѝ имаше малка капка. Изстисках я с нокти и тя се изцеди съвсем лесно, като при това се чу звук, сякаш някаква сила я беше пукнала отвътре. Това ме обезпокои, а на следващата сутрин, когато се събудих, извадих ръката си изпод одеялото и видях, че на това място и около него се бяха появили множество пъпчици, разпръснати като листенца на маргаритка.

Изстисках всичките пъпчици, една по една.

Когато ми стават подобни неща, обикновено ми минават, без да загняват — такъв ми е организмът. Дори и да ги изцедя с нокти, на следващия ден на това място се образуват струпеи, черно-червена коричка, след което раничката зараства за много кратко време. И сега ги изцедих, като се надявах, че ще ми мине бързо, както обикновено, но този път пъпчиците се подува и се изпълниха с гной.

Загнояването беше последствие от радиоактивното облъчване. То се появява при съприкосновение с въздуха и засяга тези участъци на кожата, които са били покрити с черна материя. При мене пострадалите места бяха ръцете и краката, по тях загнояването се разпространяваше много бързо — от раничките вдигнах температура и може би това е ускорило процеса.

Когато се движа, от тях капе кървава гной. Майка ми избърсва пода с парцал, щом забележи някъде по него такова петно от гной, а сестрите ми вече й показват и други места: „Ето и тук има! Виж, ей там също има петно!“

Майка ми намери едно старо, вече износено кимоно от памучен плат, по който имаше нарисувани пъстърви, извари го в котела, накъса го след това на ивици, широки пет-шест сантиметра, и превърза раните ми с тях вместо бинт. Превръзките бяха дрипави, от тук от там се подаваха разръфаните краища на парцалчетата — гледката беше много плачевна. Като минавах през квартала на път за болницата, разни момчета — ученици на моя възраст — ме дразнеха: „Ей, вижте, какъв мистър!“

Майка ми, която ме придружаваше, се разсърди: „Я кажете къде учите — в кой клас и при кой учител!“ Беше решила да отиде в училището и да се оплаче от тях.

Раните ми бяха бинтовани, за да се предпазят от замърсяване, но много по-приятно ми ставаше, когато ги облъхваше вятърът. Вярно, че това движение на въздуха предизвикваше в раните болезнено напрежение, но затова пък облекчаваше кожата, която гореше от температурата, отнемаше й огъня и на мене ми ставаше по-леко.

Един ден, когато от високата температура се почувствувах съвсем зле, свалих превръзките си, опънах мрежата против комари в гостната, която беше най-проветривата стая в къщата, и лежах там няколко дена. Трябваше да се пазя от мухите — щом спирах да ги пъдя, и те кацаха по раните ми. Под мрежата се бяха вмъкнали няколко зелени мухи, които през цялото време кръжаха около мене.

В това положение ми дойде за пръв път менструацията.

Дали няма и с мене да се случи същото, както с Такако, кръвотечението да продължи безкрайно дълго? Не можех да разбера дали то започна нормално, както му е редът, или беше преждевременно като последствие от радиоактивното облъчване. Всеки път, когато

усещах как на тласъци от мене изтича кръв и се струи надолу, чувствах, че нещо ме заплашва — нещо, което идваше от самата мене, отвътре. Обхвана ме безпокойство.

Седнах, коленичила в ъгъла на стаята, и обхванах с ръце кръста си. За мое нещастие и двете ми сестри не бяха вкъщи и нямаше кой да ми каже какво да направя. Майка ми също беше излязла по това време — тя се грижеше за болните и ранените, които бяха настанени в близкото училище. Помъчих се да си припомня какво ни бяха разказвали в час по домакинство — наскоро след постъпването в гимназията ни бяха изнесли една лекция по „отглеждане и възпитание на децата“, в която беше станало дума и за тези работи.

Учителката, облечена в хакама^[3] от тъмносин шевиот, обясняваше физиологическите процеси в организма, като проследяваше пътищата им с една бамбукова пръчка по картата, представяща анатомичния строеж на човешкото тяло. В края на срока трябваше да държим изпит по този предмет и затова бях научила урока наизуст, но сега това не ми помогна — в него нямаше нищо, което да ми бъде от полза в момента. Но безпокойството ми мина и настроението ми се оправи, когато си спомних думите на учителката: „Менструацията има голямо значение, защото чрез нея вашият организъм ви подсказва, че можете да раждате деца.“

Както излиза, според лекцията, която ни бяха чели, менструацията, която сега ми идва за първи път, е един вид признак, че организъмът ми е здрав. Значи, няма никакви причини да се тревожа. Кой знае, може би това, че менструацията ми започна точно в този момент, означава, че е настъпил обрат в болестта ми — може би съм започнала да оздравявам?

Чаках майка си да се върне. Сигурно ще се зарадва, като ѝ кажа, какво се е случило с мене.

Майка ми е проста женица. Свикнала е да приема нещата такива, каквито ѝ се иска да бъдат, и така гледа на всичко в живота.

Днес ли, утре ли — всеки нов ден тя посреща с мисълта, че той ще бъде последният в живота на дъщеря ѝ. Сигурно тя ще възприеме случилото се като знак, че аз оздравявам. Положително ще се зарадва — дори повече, отколкото се радваше, когато на сестрите ми им дойде за първи път менструацията, и ще изпържи ориз с червен фасул, както

си му е обичаят^[4]. Нали това е важен повод, сигурно по този случай ще извади ориза от стенния шкаф и ще отбележим събитието.

После тя ще възкликне: „Ами че ние не сме купили «куин розу»^[5]!“ С подобаваща тържественост в гласа тя ще каже тези думи така, както говорят в Ураками, където живеехме по-рано. И самата тя ще забърза към аптеката.

„Куин розу“ се наричаха пакетите с дамски превръзки и когато учех в началното училище, често ми се налагаше да тичам през целия Ураками до аптеката, за да купувам превръзки на майка си или на сестрите си.

„Ела за малко“ — вика ме с ръка майка ми, отвежда ме в ъгъла на стаята и ми прошепва на ухото: „Иди, моля ти се, да купиш «куин розу».“ В такава минута гласът ѝ се променяше, ставаше някак особено гальовен, сякаш тя ми съобщаваше нещо секретно.

По тайнствения тон, с който майка ми казваше тези думи, започнах да се досещам за какво така загадъчно си шепнеха някои ученички в училището. Когато на майка ми ѝ трябваша превръзки, аз тичах колкото сила имам през Ураками, за да стигна по-бързо аптеката.

Дамските превръзки се продаваха в картонени опаковки, червени на цвят, на които имаше картинка — нарисувана принцеса с бяла роза на гърдите. Никога не бях поглеждала вътре, за да видя какво има в пакета.

Когато връчвам „куин розу“ на сестрите си, винаги ги моля с подмилкващ глас: „Покажете ми ги де, моля ви се!“ Те ми се карат и се оплакват от мене на майка: „Мамо, виж го това дете как неприлично се държи!“ Но ми се струва, че ми се карат на шега и че на тях самите им е смешно.

Майка ми ги подкрепя: „Рано ти е още да гледаш такива неща! — вика ми тя. — Като му дойде времето, ще ти направим специален подарък — и на тебе ще ти купим «куин розу».“

Докато не му беше дошло още времето, само се досещах какво има вътре в пакетите, наблюдавайки сестрите си.

Някой ден ще ми дотрябват и на мене, тогава и аз ще отворя един такъв пакет с мирис на талк в малката стаичка и сигурно веднага ще порасна и ще се превърна в красавица — така си мислех по онова време.

Обещаният от майка ми празничен ден дойде, когато кожата ми започна да се покрива с гнойни рани, проядена от лъчевата болест.

„Куин розу“, гумираните пакети, които при допир с кожата предизвикват приятно усещане, като че ли си докоснал каймак, имат двоен смисъл за мене.

Първо, че ти казват, че вече си станала голяма, и красива, второ, че имаш здраво тяло, което може да ражда деца.

С мене всичко стана не така, както с Такако.

Извадих от стенния шкаф едно одеяло, тъкано от вълна, смесена с много памук.

По онова време вълнените одеяла, които се купуваха по талони, съдържаха повече памук, отколкото вълна. Влакното на места беше недоброкачествено, тъканта — груба, като я дръпнеш по-силно, се разтегля.

Когато вали дъжд, такава тъкан се напоява от влагата във въздуха и става изключително тежка.

Замотах около кръста си тежкото влажно одеяло, за да не би да протече кръвта през тънката ми лятна дреха, и седнах в един ъгъл на стаята.

Вечерта майка ми се върна от работа и като ме видя увита с одеяло в горещината посред лято, възкликна: „Ти да не си се разболяла?“ — и долепи устни до челото ми.

Когато мери на някоя от нас температурата, майка ми все по този начин я определя. Аз умърлушено направих с глава отрицателен знак и я отстраних с ръка. Менструалната кръв мирише силно, с някаква животинска миризма. Щом я усетя, започва да ми се струва, че тялото ми е мръсно, а тогава, когато почувствувах тази миризма за пръв път, тя ми се видя съвсем непоносима. Обхвана ме срам, не исках никой да разбере какво става с мене.

Обаче майка ми долови миризмата.

„Гледай ти! — каза тя и се втренчи в мене. — Менструацията ти е дошла?“ Тя произнесе тези думи съвсем ясно и открито.

„Не! Нищо подобно.“

Излъгах съвсем несъзнателно. Бях чувала тази дума — същата дума, обозначаваща нормално физиологическо явление — в класната стая от устата на учителката, тогава тя звучеше мъдро, в нея се усещаше мисъл за здравето на женския организъм.

В това, което произнесе майка ми, нямаше нищо такова. Думите, които излязоха от устата ѝ, за един миг изтриха от съзнанието ми аромата на талк, който така лелеях до този ден.

„Моля ти се, купи ми куин розу“ — започнах да моля майка си. Тя обаче намръщи вежди и ми отказа без заобикалки — сега нямало, не продавали, по-добре да оставим покупката за друг път, по-нататък.

Майка ми също не можеше да каже със сигурност дали менструацията на дъщеря ѝ е дошла навреме или това е кръвотечение, предизвикано от лъчевата болест. Бях на ръба на пропастта — не се знаеше дали ще остана да живея, или ще умра, а се бях приготвила да ставам жена. На майка ми сякаш и стана неприятно да гледа пред себе си тази моя плът, в която вече бяха избуяли детеродните инстинкти.

Домъчня ми за детството — за онова време, когато не принадлежах към никой пол. Седях в ъгъла на стаята, коленичила сред настъпващия полумрак, и се молех също като Такако да спре най-сетне тази кръв, която изтичаше от тялото ми.

Барманът се прокашля, явно искаше да привлече вниманието на Такако. Когато Такако погледна към него, той и каза:

„Знам тук един, на който му трябва пари.“

„Млад ли е? Как изглежда?“

„Екстра е“ — и той направи движение с ръка, за да покаже, че ще позвъни.

„Ще си помисля, почакай, докато се върна“ — спря го Такако в момента, когато той се докосна до телефона.

„Какво е екстра?“ — попитах Такако.

„Какво е екстра? — обърна се Такако към мене. — Ах, да. Някакъв мъж“ — отговори тя съвсем открито на въпроса ми.

„Мъж ли? За някакъв човек ли става дума?“

Опомних си слуховете, които ми беше разправяла предния ден К.-сан.

К.-сан със сбърчени вежди ми беше доверила разпалено, че Такако купувала с пари млади и здрави мъже. Тогава аз не повярвах и се изсмях, толкова нелепа и неправдоподобна ми се видя тази клюка — но, изглежда, че беше истина.

Такако ме погледна в лицето, усети, че правя напразни усилия да проникна в мислите ѝ, и се разсмя.

„Ей, че е щедра тази жена“ — каза ми е шеговит тон барманът, като сви рамена.

Такако се омъжи на двацет и осем годишна възраст през 1957 година. Разправят, че бракът ѝ бил устроен от сватовници. Сред хората, пострадали по време на атомния взрив, бракосъчетания със сгледа рядко се срещат. Никой няма да се свърже с жена, която има такова петно в миналото си. А пък ние, пострадалите, не се стремим твърде да свързваме живота си в брак с други. Бракът за нас не е връзка, която трае дял един човешки живот, а по-скоро нещо, което, след като започне веднъж, съществува известно време, ден за ден, и после — край. Много са тези, които мислят така. Ние не знаем кога ще пламне в нас отново лъчевата болест, за да ни изгори, затова предпочитаме да живеем без илюзии, които се превръщат в пепел.

Струва ми се, че и Такако не е възлагала особени надежди на своя брак.

Мъжът ѝ бил от Кансай, работел като преподавател в някакво висше учебно заведение, плащало му се на час. Бил с пет години по-възрастен от Такако и, разбира се, не бил „хибакуша“.

По време на сгледата Такако казала, че е пострадала от атомната бомбардировка, че е болна от лъчева болест — разказала си всичко от начало до край.

Родителите ѝ били направили всичко възможно, за да скрият, че Такако е „хибакуша“, постарали се да не узнае никой, та да мине всичко благополучно.

Бояли се, че ако истината изплува, Такако няма да успее да се омъжи.

Бъдещият ѝ мъж изслушал разказа на Такако и казал: „Що се отнася до мене, аз смятам, че всичко е наред. От войната пострадах повече или по-малко всички, които я преживяха. В това отношение ти и аз сме равни.“

Изглежда, че той се е отнесъл с разбиране към това, което е била преживяла вече разглезената от състраданието на околните Такако.

Родителите на Такако сметнали, че той е разбран човек, и приключили разговора, като казали, че ще оставят на дъщеря си като зестра къщата си — един стар дом, разположен на хубаво слънчево място, с малък хълм и градина, в която расте цувабуки.

Човекът, за когото се омъжила Такако, се занимавал с наука, изискваща безкрайно търпение — да вадиш от земята древни керамични съдове, да реконструираш отдавна отминалото и загубено време, да трупаш загадки в пространството. Може би затова той не се намесвал твърде в хода на ежедневието.

За Такако, която постоянно боледувала и винаги имала слаба температура, около 37,5–37,6°C, това били идеални съпружески отношения — достатъчно прохладни, с възможно най-подходящия съпруг, все едно било дали я обича или не.

Две години след сватбата, през лятото, лъчевата болест я повалила отново — този път било рак на гърдата.

Денят се случил горещ, дъждовете били преминали. Такако решила да си измие косата и влязла в банята.

Понеже косата ѝ падала много след бомбардировката, тя се била вманиачила просто заради нея, стигала дотам, че дори брояла космите си, косата ѝ била дълга и тя я решила рядко.

Вдигнала ръка, за да разреши назад вече измитата си коса, направила енергично движение с нея.

Както се решила с лявата си ръка, почувствала в гърдите си някаква подутина, нещо твърдо. Опитала се да промени позата, в която стояла, да се реши от другата страна, но неприятното чувство не минавало. Опипала гърдите си и усетила под пръстите си плътна затвърдяла бучка, нещо, не по-голямо от оризово зърно.

Такако се опипвала с пръсти всеки път, когато се къпела в банята. Болки не се появявали, но зрънцето си било, както преди. В Такако започнало да се прокрадва съмнение, дали това не е рак.

По това време тя била още на трийсет години. Когато влиза в банята и пуска водата, водните капки се плъзгат по кожата ѝ, струят се по тялото, стичат се надолу. Кожата на тялото ѝ под водните струи изглежда гладка, лъскава, със свеж червеникав оттенък — по-хубава, отколкото в моминските ѝ години.

Такако се чувствувала млада, чувствувала се такава, каквито са всички хора.

Въпреки болестта, с която атомната бомба я беше белязала за цял живот, Такако усещала, че плътта ѝ е още млада.

Зрънцето растяло, набъбвало. Когато го натискала с пръст, то сякаш се съпротивявало, отпечатвайки на пръста ѝ своята изпъкналост. На кожата ѝ оставала следа с блед цвят на праскова.

Такако се успокоила, решила, че това е някакъв изрив.

Безпокояло я това, че не чувства болки. Но ако това е рак, нали подутината ще измени цвета си, нали Такако ще почувства болка — а за сега няма нищо такова.

Минали се няколко дена, откакто са свършили дъждовете. Ако това е рак, Такако вече да е умряла — ако действително е болна от рак.

Обаче това, че не усеща болка, продължавало да предизвиква у нея тягостно чувство.

Като се вгледа човек добре, вижда, че подутината е по-бледа на цвят, отколкото обикновен цирей. Няма и гноен връх, значи, не е никакъв абсцес. Само на лявата гърд петънцето е потъмняло и изглежда хлътнало навътре. Обезпокоената Такако показала на мъжа си кожата на тялото си, от която се вдига пара: „Виж, моля ти се, дали това няма да излезе рак?“

Мъжът ѝ погледнал крадешком, сякаш гледал чужда жена, тялото на Такако ухаело на баня.

„Вероятно е възможно — отговорил той кратко. — Ако жената се разболе от рак, значи мъжът ѝ зле се грижи за нея — негова трябва да е вината“ — направил той опит да се пошегува.

Но Такако му отговорила рязко: „Няма тук място за шеги“ — и той седнал отново, без да се усмихне.

„Всеки трябва сам да следи дали с тялото му всичко е наред. Даже между съпрузи това си е работа на всеки един отделно от другия. Не искам занаят да ме занимават с разни болести“ — изрекъл той.

Ракът безпрепятствено и неумолимо се разраствал под нежната гърд на Такако. Той се е загнездил в младата ѝ плът, вкопчил се е в нея и я разяжда със смразяваща бързина.

Такако вярвала в силите на своето младо тяло, но напразно.

Един ден горещината станала трийсет и два градуса. Такако прекарала целия ден, лежейки отпуснато в постелята, но привечер отишла в кухнята, за да приготви вечеря.

Запалила лампата и посегнала да включи печката, но в този миг почувствала, че в главата ѝ станало някак пусто и леко, а краката ѝ омекнали. Започнала да се свлича и щяла да падне назад, но, както била в безсъзнание, политнала напред и се опряла с цялото си тяло в печката.

В този момент, като падала, печката я блъснала в гърдите. Лявата ѝ гръд се ударила силно в ръба на печката, ударът засегнал точно бучката.

Нещо изпрацяло — подутината се пукнала и Такако усетила задушлива гореща миризма, напомняща миризмата на презрял и изгнил плод.

Такако притиснала е две ръце лявата си гръд. В кръга светлина под люлеещата се лампа тя видяла, че между пръстите ѝ тече кървава гной. Гнойта изпълнила двете ѝ шепи, започнала да прелива. Такако оплаквала безвъзвратно загубените дни — в един миг тя осъзнала колко безнадеждно далеч е стигнала болестта ѝ.

Но пък по сравнение с кръвоизлива, който продължил цели три месеца, сега не било чак толкова страшно, нищо толкова страшно не се е случило — успокоявала тя сама себе си.

Чула гласа на мъжа си, гълчавата на съседките, после — сирената на кола от „Бърза помощ“ Откарали я в болница. Внесли я на носилката веднага в операционната и ѝ отрязали едната гърда.

След операцията, още унесена в дрямка, Такако чула мъжа си да казва: „Сигурно е най-добре да знаеш — оперираха те от рак.“

Такако не се уплашила твърде силно. „Какво пък — няма какво да се прави“ — минало ѝ през ума. Тя разбирала, че бомбата се е стоварила пак върху нея. Месеци, години търпеливо е изчаквала, за да ѝ нанесе втория удар. Случило се е това, което е трябвало да се случи.

Къде ли ще бъде следващият удар, си мисли Такако, вперила поглед в белоснежния бинт, с който е превързана едната ѝ гърда — мястото, където тя е била по-рано.

Вече не може да вдига лявата си ръка. Не може и да я извива към гърба си. Ръката ѝ сякаш е пришита към туловището, не може да я движи свободно.

Такако си мисли: „Ще мине време и сигурно ръката ми ще стане още по-скована.“

Нейният мъж чете книга и от време на време следи с поглед неуверените ѝ конвулсивни движения. Той не казва: „Скована се чувстваш, нали?“ Но с погледа си улавя всичко.

„Не мога да се движа, помогни ми, моля ти се“ — Такако не крие своята вцепененост, дори я показва съвсем открито, иска той да ѝ протегне ръка, за да надвие тя чувството на отчаяние, но когато се опитва да го заговори, той бърза да прикове поглед в книгата.

„Щом ми стане тежко, веднага започвам да мисля за деня, когато падна бомбата. Сравнявам с него и ми става ясно, че всичко друго човек може да издържи“ — ми каза тя.

„Да... Но това е толкова печално.“

Такако кимна утвърдително с глава и изведнъж се пресегна през масата и сграбчи с дясната си ръка пръстите ми.

„Ето, виж! Няма нищо! Нали няма?“ — и тя притисна пръстите ми към пуловера, там, където е била лявата ѝ гръд.

„Като че ли има“ — ужасна мисъл ми се мярна, но аз ѝ отговорих с шеговития тон, както в детските игри на въпроси и отговори, на които играехме някога.

Такако се разсмя гръмко.

„Добре лъжеш! Излъга и за косата, че не ти била падала. Пипни де, пипни — това е гъба.“

Тя притисна пръстите ми и към дясната си гръд, за да почувствувам разликата.

Стана ми неприятно и аз отдръпнах ръката си.

„Успокой ли се, като ти я отрязаха?“ — попитах аз с раздражение.

Такако поклати глава: „Не съм се успокоила.“

Предният ден К.-сан ми беше разправяла, че мъжете избягвали да имат работа с жени, на които им е отрязана гърдата. Със собствените си гърди тя се гордееше — разтърсвайки ги, ми съобщи, че от сутиените ѝ стават само американските с чашки втори размер. Каза ми защо Такако купува мъже с парите си — така тя си отплаща за отрязаната гърда. Странно развеселена, тя ми разправи, че Такако плаща, за да я прегръщат.

„Но защо купува тя мъже?“

На натрапчивия ми въпрос К.-сан отговори: „Нали знаеш, че тя и по-рано много си падаше по мъжете.“

След този прост отговор ние се разделихме. Не ми беше дошло наум, че Такако ще тръгне да купува мъже само по тази причина.

„Ако обичате, донесете ни и лед“ — обърна се Такако към бармана, после побутна към мене бутилката и ме попита: „А ти пиеш ли?“

Налях в кафето си две-три капки уиски.

Като си спомних за френските хлебчета, които бяхме купили в Хамамацу, попитах бармана: „Можете ли да направите яйца с шунка?“

Барманът каза, че в менюто нямат яйца с шунка и особено наблегна на това, че ако ни направи, те ще струват скъпо.

„Добре, обслужете ни“ — каза високо Такако. В заведението няма други клиенти, освен нас двете. Като се вслуша човек сред пъстрия градски шум, който долита от улицата, може да различи празничните барабани, които се чуват от храма Сува.

„За украшение ли взе тази кукла?“ — попитах аз, като посочих с пръст хартиения пакет, сложен до ръба на масата.

„Купила съм вече повече от двайсет такива, но не ща нищо да украсявам с тях. Всичките ги държа в един дървен шкаф — така, както са си увити, без да ги вадя от хартията.“

„Че защо тогава ги купуваш, щом не ги използват за украшение?“

„Когато умра, искам да ги изгорят заедно с мене. Те ще бъдат моите ханива^[6].“

Тя докосна с ръка хартиения пакет.

Барманът донесе и сервира на масата пред нас дебело нарязани парчета сирене и майсторски приготвени яйца с шунка, не много силно препържени.

Такако взима парче сирене и отхапва. Отхапаната страна на парчето доби формата на дъга, с отпечатък на нейните зъби. Такако го остави върху стъклената чиния.

Нарязах френското хлебче и го подадох на Такако. Тя гледа известно време внимателно още топлия хляб и тихо каза: „Благодаря.“

Сетне добави: „Като че ли днес ми падна някакъв камък от раменете — камък, който отдавна мъкна на гърба си. Все се мъчех, все теглех. И не искам никой нищо да знае за мене, никаква награда не

искам — само да заспя тихо на ръката на някого, който мълчаливо да ме прегърне.“

Такако знаеше, че кръвоизливът, чиято причина е останала неизяснена, е бил първата крачка към рака. Малката рана се превръща в бурен поток, някаква неудържима сила разкъсва бента — Такако знаеше, че това вече е започнало.

„И на майка ми трябва да обадя. Вече и на дясната ми гърда се е появило такова зрънце. Ей тук!“ — тя с безстрастен израз на лицето взе ръката ми, притисна пръстите ѝ към подутината и ги потри о нея.

„Това тук е положително рак. Така просто и ще си умра“ — каза Такако.

През август на следващата година след операцията Такако забременяла.

Когато чух тази новина, без да искам, възкликнах: „Какво?!“ Рентгеновото облъчване след операцията представлява опасност за плода и оказва върху него вредно влияние, но ние — хибакуша, — самите ние имаме в себе си достатъчно антитета, повече от достатъчно.

Още по-странно и неочаквано беше това, че мъжът на Такако, който така хладно беше обърнал гръб на нейните рани, се е решил да я прегръща. А аз бях причислила Такако към съпругите, които не знаят какво е ласка.

Такако била безкрайно щастлива, че е забременяла. Тя смятала до този момент, че е неплодна, заради кръвоизлива, който някога бил продължил три месеца. Сега тя се радвала, като гледала, как набъбва и се закръгля отслабналото ѝ тяло.

Тя разказала подробно на мъжа си какво ѝ е казал лекарят при прегледа.

Мъжът ѝ, както обикновено, седял над книгите си. Като чул нейния разказ, той се удивил: „Че ти способна ли си да забременееш? И на всичко отгоре искаш и да раждаш? Ти да не си луда? Първо, ти си хибакуша. Второ, сама знаеш как облъчването се отразява върху плода и каква наследственост му носи.“

Това Такако го знаела прекрасно. И знаейки го, тя все пак се радва на бременността си. Не може да не се радва, след като това е

единственото, което я кара да се чувства здрава, да отпъжда от себе си кошмара на болестта.

Сякаш доверила се изцяло на своята млада плът, тя е щастлива по човешки със своето човешко щастие — с бременността си. Дори това ѝ е напълно достатъчно.

„Сигурно ще се роди някой безформен урод, затова не трябва да го раждаш“ — долитат отново думи до слуха на Такако.

„Не е там работата, хубаво ли е то или не. Май ти ми показваше снимки на изродени деца, пострадали от облъчване. Няма да допусна моето дете да бъде като тях! Не само в твоя случай, а и въобще би трябвало предварително да се прави преглед и да се вземат разумни мерки, за да се предотвратява своевременно появата на такива деца на бял свят. Не е ли наш дълг да оставим след себе си нормално поколение?“

Такако ми каза:

„Чудно нещо е семейният живот! Дали го почваш с любим човек или не, нещо трябва да изградиш заедно с този човек. Да раждаш деца от него, да ги възпитаваш, да градиш. Когато създаваш, в някой момент може да ти се наложи нещо и да разрушиш, но все пак възпитанието на децата си е съвместна работа на родителите. Това е то — и семейството, и домакинството са съвместна работа.“

Такако пийна глътка уиски.

„Между нашите съученички да знаеш да има някоя, която да е раждала деца със странни форми на тялото? Аз нищо не съм чувала за такива.“

И аз не бях чувала за такива случаи сред наши съученички. Родили се дете с ненормални крайници или друг физически дефект, с една дума, болно дете — новината се разнася моментално.

Физически непълноценните деца са слаби, недоразвити и ми се струва, че дори да се появи на бял свят такова дете, навярно скоро умира. Като че ли голяма част от тях загиват още в майчината утроба. Тръгне ли мълга за такъв случай, бързо заглъхва. Разпространяват се в повечето случаи слухове тогава, когато родителите се мъчат да скрият от другите, че им се е родило вече ненормално дете.

Вероятно щом не съм чувала за подобно нещо, не е имало случай моите съученички да раждат непълноценни деца.

Мъжът на Такако и натяквал само за опасността, която таял нейният организъм, но в същност и той самият би могъл да стане причина детето, което е било заченато, да стане непълноценно. Според статистиката, опасността от раждане на ненормални деца съществува в една от петдесет брачни двойки, където жената е здрава.

Ако се е било родило ненормално дете, вината нямало да е само у Такако.

Такако била принудена да потисне желанието си да спори с мъжа си. Рискът действително бил голям.

„Искам да го родя!“

Тя молила мъжа си да забрави страха, че може да се роди урод, да помисли колко би било хубаво, ако се роди здраво детенце.

„Аз съм против — отсякъл твърдо мъжът й. — Да се опитваш да раждаш — това би било експеримент, и то несполучлив. Помисли за това, че се касае за човешки живот.“

Такако послушала мъжа си. Детето живяло в утробата й само пет месеца.

Лекарят, при когото отишла, я посъветвал да почака и да роди детето, понеже се опасявал от нежелани усложнения за нейния организъм. „Това е все същото като аборта“ — уверявал я той.

Но Такако вече не се колебаела: „Аз съм хибакуша, страх ме е, че ще родя урод. Доскоро ме лекуваха от лъчева болест.“

И обяснила на лекаря, че такава е и желанието на мъжа й — да махнат детето.

След операцията лекарят имал разговор с Такако. Той й казал, че занапред няма от какво да се бои, детето щяло да се роди здраво, щяла била да има хубаво момченце, ако не била направила аборта. Ръчичките, пръстите на краченцата — всичко му било добре оформено, било дори по-голямо, отколкото обикновено един зародиш на пет месеца. „Друг път, ако забременеете, раждайте, без да се страхувате от нищо, прогонете неоправданите си опасения“ — разпалено я убеждавал лекарят.

„Убих едно здраво дете“ — с тази фраза приключила разказа си Такако, след като предала на мъжа си думите на лекаря, без да промени в тях нито дума.

„Ти, значи, упрекваш мене за станалото? А защо тогава ти, която ме осъждаше, не се реши да го родиш? Там е работата, нали? И ти, и аз нямаше да имаме смелостта да се изправим пред нашето дете, ако то се беше родило ненормално. Пък и не се касае само за детето. На тоя свят трябва да живеем като хората — нали в домакинството е важно да има всичко: и телевизор, и хладилник, и кола, нищо да не липсва. И ако ще се раждат деца, те трябва да бъдат непременно здрави, пълноценни, за да върви всичко в къщата така, както си му е редът. Тъй че нямаш никакво право да хвърляш цялата вина върху мене. И двамата сме виновни еднакво. Някой ден незабелязано и аз ще пипна твоята болест, затова и за нашето дете аз мислех със съзнанието на вече пострадал човек. И ясно почувствах колко е крехък и безсилен човешкият разум. Много печално усещане, нали? Затова смятам, че ни стига и твоята болест“ — казал той и напуснал стаята.

Такако си спомнила думите, които той ѝ бил казал някога на сгледата, че всички японци са жертви, всеки един носи в себе си следи от войната. Той сега се опитвал да избяга именно от това, от последствията, които войната му е отредила. Предоставяйки я на него, родителите ѝ също се били опитали да избягат. Такако е изоставена от всички. Оставена да страда, насаме с раната, която я мъчела от девети август насам.

Такако подала заявление за развод. Развели се на четвъртата година след сватбата.

Такако махнала детето, но дясната ѝ гръд била още набъбнала, сините жилчици прозирали през кожата. Когато натискала зърното, от него се изцеждало жълтеникаво на цвят мляко.

Напрегнато било и мястото, където по-рано била лявата ѝ гръд — болките ѝ подсказвали, че и там има мляко. Мъжът ѝ бил прав, това било ужасно. Плътта ѝ събирала мляко за детето, което никога нямало да се роди. По това време Такако започнала да ходи в приюта за физически и умствено непълноценни деца, за да се моли за изкуплението на своя грях.

„Виж, твоят мъж трябва да е друго нещо, сигурно е екстра. Не те ли е карал да раждаш?“

Такако си наля трета чаша уиски.

„Може би не трябва да пиеш повече?“ — разтревожено попитах аз.

„Сигурно ще ти се види банално, но това е като дезинфекция за прогнилия ми организъм“ — пошегува се Такако и на една глътка отпи половината чаша.

Като стана дума за мъжа ми, помислих си дали той наистина е „екстра“? Във всеки случай той не се бърка в моите работи и ми дава да правя, каквото си искам.

Може би причината за това е равнодушието му? Изглежда, че е пресметнал поведението си — да ме остави да постъпвам винаги, както намеря за добре, за да не се меся и аз в неговите работи.

Към детето ни той се отнасяше безразлично. Знаеше, че жена му е „хибакуша“, и това му стигаше, за да не се интересува от детето, което тя му е родила. Мъжът ми в същност не вземаше отношение по въпроса, не ми каза нито веднъж, какво смята — по-добре ли е да го раждам или не, според него.

Когато му съобщих, че съм забременяла, той каза само „Аха!“ и погледна плоския ми корем.

„Дали няма да се роди някое ненормално дете?“ — споделих с него тревогата си.

„Откъде да знам? — каза той и наново погледна корема ми. — Това същество в корема ти най-добре знае. Тъй или иначе, каквото и да е, то е мое дете. Та най-добре е да се вслушаш в това, което то ти подсказва.“

Дали иска да го родя или не той не каза, само това ме посъветва: да се вслушам какво ми подсказва онова същество, скрито в корема ми.

Ето какво било! Разгадах най-сетне мисълта му.

Той беше решил да ме оставя сама да решавам как да постъпя. А аз исках да чуя неговото собствено мнение на баща.

Твърдо реших да родя детето. Когато взех решение, почувствувах, че започвам да се привързвам към този нов млад живот, това човешко същество, което с всички сили се стреми към своето рождение, без да се интересува от грижите на родителите си. Исках да родя хубаво дете, доколкото ми беше възможно, затова пристъпих към самоподготовка. Тъй като се боях от лоши поличби, събрах накуп фотографиите, на които бяха запечатани ужасите на бомбардировката и

които държах обикновено на масата, и ги прибрах в един плик за документи.

Облепих плика с нужните за целта лентички и понеже той имаше тържествения вид на плик за поздравления и важни съобщения, реших да го направя още по-официален: залепих на гърба му червено кръгче хартия и нарисувах на него кръстче като знак, че пликът е запечатан.

Докато не се роди детето, този плик да не се отваря. Ако може някак си по този начин да се въздействува на плода! Реших да опитам да направя заклинание — заедно със снимките в плика е затворено и запечатано и моето минало, детето ми нека расте в неосквернена от нищо майчина утроба.

След като нарисувах пръстчето, сложих плика на масата и си казах: „За сега това стига.“ Седях известно време, заковала поглед върху плика от жълта хартия.

В него бях пъхнала и снимката, на която беше фотографирано едно момиченце със защитна каска на главата — лицето му беше цялото обгорено и раните не позволяваха да се различат нито носът му, нито очите. То беше седнало сред развалините на пепелището самичко. Лицето му беше неподвижна маска, на която не се четяха никакви емоции.

В плика бях сложила и фотография, представляваща овъгления до черно труп на една майка. До нея лежеше детето ѝ, също черно от обгаряния. Отворило широко очи, конвулсивно стиснало ръчички. Незабелязано за самата мене всички тези фотографии, които сложих в плика, се отпечатаха най-подробно, снимка по снимка, в паметта ми.

Макар и затворени в жълтия илик, те ясно и отчетливо изплуват в моето съзнание. Преди години същите тези сцени се бяха разигравали пред очите ми, аз бях свидетелка на цялата тази трагедия. Снимки и спомени са се преплели в паметта ми, караха ме да изтръпвам призраците на онези фотографирани на снимките деца, които отчаяно драцеха отвътре плика в моето въображение.

Скрих плика със снимките на дъното на един шкаф. Пъхнах го там, по-далеч от мене, сякаш се боях да не би овъгленото дете да проникне в утробата ми.

Родилните болки започнаха през март, една студена нощ. Събудих мъжа си. Понеже беше още среднощ, той ми каза да съм почакала до сутринта.

Да почакам — а какво в същност да чакам? Да търпя болките, докато настъпи утрото? Или може би детето да почака, та да се роди сутринта? Да не би аз да определям кога да се роди то, да не би от мене да зависи това? Мъжът ми май смяташе, че раждането е нещо толкова просто, както отделянето на секреция.

Изглежда, той не съзнаваше, че в такива минути плодът се стреми час по-скоро да напусне майчината си утроба.

Интервалите между контракциите се съкращаваха, болките ставаха все по-продължителни.

Помолих мъжа ми да ме заведе в болницата.

Той се надигна от леглото, седна. Запали цигара, дръпна веднъж, загаси я и ме погледна недоволно.

„Ами че аз съм на работа утре!“ — каза той отпърво. После добави:

„Всичко правиш ей така, без да си разчетеш нещата. Не си ли определила точно кога ще раждаш — кой ден, в колко часа? Ако болките ти бяха навреме като пред раждане — да те заведях в болницата. Ами ти сама объркваш работите, като пъшкаш, че те боляло. Може и да си навредиш нещо по този начин. После да не си патиш!“ — после той отново се пъкна под одеялото и заспа.

Часовникът показваше един и нещо.

Започнах да се стягам. В едно фурушики напъхах пеленките, които сама бях ушила и избелила, също и два чифта меко бельо от тензух. Сложих и чорапните, дето бях ги плела от тънка вълна — единият беше излязъл с около половин сантиметър по-голям от другия.

Ще станат ли тия различни по големина чорапчета на малките крачка? Може и да не му харесат, каквито са неугледни и размъкнати.

Колкото и да е чудно, стана ми по-леко, като си представих детското личице, как се мръщи и почервенява от недоволство.

Тръгнах сама по нощните улици. Започнеха ли отново болките, клеквах край пътя и чаках да попреминат. Макар че приближаваше времето, когато цъфти сакурата^[7], навън беше паднала мъгла.

В шест часа и двацет минути сутринта ми се роди момченце.

„Честит син! Малко е дребничко на ръст, ама нищо, затова пък какъв е дебеланко! И гривнички си има на крачетата, едно такова пълничко, чудесно е!“

Докторът повдигна нагоре бебето, което блестеше с все още мазната си кожа в лъчите на утринното слънце.

Помолих го да обърне към мене лицето на бебето. Беше съвсем червено, на главата му лъщеше черна коса. Очичките му бяха затворени, сякаш цялото се противеше на слънчевата светлина, докосваща го за пръв път.

Успокоих се напълно. Моето бебе не беше лишено от израз, както онези вцепенили се завинаги деца от снимките, които бях затворила в плика.

Някъде след седем часа пристигна мъжът ми, вече закусил. Той насила разтвори здраво стиснатите юмручета на бебето и докосвайки пръстчетата му едно по едно с дебелия си показалец, започна да ги брои. Изрови изпод пелените дори крачетата му, все още свити по бебешки, и преброи и на тях колко пръстчета има. След като приключи с тази проверка и установи дали са точно, колкото трябва, погледна ме и се засмя.

„Ама на мене прилича, а!“ — доближи той лице до лицето на бебето. После се протегна и заяви на висок глас „Днес няма да ида на работа!“, след което се унесе в дрямка, хъркайки силно.

Ядоса ме това, че мъжът ми преброи пръстите на детето. Може и всички родители да правят така, може и да е в реда на нещата, но аз се разсърдих не на шега.

Ако детето ни се беше родило ненормално, както често пъти става с децата на „хибакуша“, моят мъж нямаше да вика, че то прилича на него. Нали казваше по-рано, че „онова нещо“ в утробата ми засяга само мене и е единствено моя работа. И след раждането пак щеше да каже същото.

Познавах едно момче, което се беше родило недоразвито — лъчевата болест беше причината главата му да бъде ненормално малка. По отношение на обща интелигентност то беше силно изостанало, способностите му куцаха, с една дума, спадаше към категорията на умствено недоразвитите деца. Майка му живеела по-рано недалеч от мястото, където сега се намира Паркът на мира, приютил праха на Такако. Почти всички, които са били в този район по време на бомбардировката, са загинали в момента на взрива. Майка му тогава

била в скривалището, отишла там да прибере някакви дрехи и да приготви продукти за готвене.

Семейството ѝ било горе в къщата, загинали всички до един. Тя останала жива, макар че получила голяма доза облъчване. На следващата пролет ѝ се родил син.

Момчето беше много зле и с говоренето, дори звуци издаваше с мъка. Ръцете и краката му имаха формата на недодялани дървени чукчета, които завършваха с нещо подобно на зачатъци от пръсти. Не можеше да си служи с тях пълноценно. От ранно детство го мъчеха конвулсивни гърчове по цялото тяло, чиято причина си остана неизяснена.

Като казвам, че не се знаеше от какво се предизвикват тези негови гърчове, имам пред вид, че медицината не може да им даде точна диагноза, но и така си беше ясно, че работата е в облъчването, което момчето е получило още преди да се появи на бял свят.

Когато станало на дванайсетина години, половите му инстинкти се развили дотолкова, че то съвсем обезумяло. Не можело да ги потиска и започнало да се нахвърля върху собствената си майка. Тогава тя го вързала с въже за някаква греда в стаята. То взело да вие като куче и да се опитва да прегризе със зъби въжето. Лекарите посъветвали майка му да го закара в болница да му направят операция, за да му се укротят дивите инстинкти.

След операцията у момчето настъпи рязка промяна. Вече не представляваше опасност за останалите, понеже не можеше да навреди никому. Беше станало съвсем спокойно и кротко.

През пролетта, когато навърши петнайсет години, веднъж то получи силни конвулсии и умря, треската го умори само за един ден. Единственото, което го беше сближавало с човешките същества, единствената човешка черта у него е бил половият инстинкт, унищожен без остатък от операцията.

Попитах Такако: „Ако това беше твой син, би ли допуснала да го оперират?“

„Не!“ — отговори ми рязко Такако. После замълча, гледайки течността в чашата си, кехлибареното уиски. След известно време пак проговори: „Не бих разрешила такава операция. Сега, като си мисля за деня на бомбардировката, най-много от всичко се радвам на това, че

останах жива. Дори ръка да бях загубила, нямаше никакво значение да има за мене, главното е да поживея още. Много ми се иска да живея!“

Когато Такако разбрала след аборта, че ако не била махнала детето, то е щяло да се роди съвсем здравичко, започнала да я гложди мъка. Тогава чак тя ясно съзнала какво най-много искала на този свят — дете, човешко същество със здрави ръчички и краченца, нормално дете. Не можела да сподели своето желание с мъжа си.

„Ако бях родила и детето се окажеше ненормално, нямаше да си го простя, тъй че все пак добре направих, че го махнах. Би ми било още по жал за него, ако се беше родило някой урод.“

Такако започна да говори за децата от приюта. В него живеели двайсет и две-три деца. Те били от така нареченото второ поколение „хибакуша“, но имало и други покрай тях. Едно дете привлякло вниманието ѝ — било болно от някакво психическо заболяване. Било момченце на около пет години, не можело да се храни, както трябва. Нямало и особен апетит. Такако се заинтересувала от това дете, което постоянно седяло на пода, на едно обляно от слънчевите лъчи място.

Всеки път, когато посещавала приюта, то все там си седяло.

Веднъж Такако му купила една червена топка. Доближила се до него, приклепнала и му я подала. Детето я гледало с мътен поглед, изразът на лицето му си оставал същият безчувствен и застинал, както по-рано.

Такако подхвърлила лекичко топката във въздуха, после му я дала. Пак я взела, пак я подхвърлила и наново му я протегнала.

След известно време детето като че ли се пооживило, започнало да реагира, когато тя му подхвърляла топката и го удряла с нея. След няколко дена то вече тупнало топката по пода и се усмихвало.

Вътре в душата му сякаш започнало нещо да се променя.

Няколко дена след това то гледало Такако с вече по-осмислен поглед.

„Дали детето е здраво или не, какво значение има това — важното е все пак да го има, да е живо. Ама че объркано същество е човекът“ мислела си Такако.

Девети август я бил научил да цени живота.

Такако изведнъж се засмя весело и вдигна лице към мене.

„Ще ти разправа една история — единственият случай, когато съм оказала противодействие на други хора.“

Намерила била някакво безстопанствено коте и го взела в къщата си. Хранела го само с мляко и с най-хранителни млечни продукти. Котето пораснало, станало едър и охранен котарак. Такако искала да го направи пъргав, не го оставяла да се излежава много и щом го видела изтегнал се на слънце, веднага го тупвала. Той различавал добре звуците ѝ, познавал Такако по стъпките, досущ като куче. Щом доловял, че тя се приближава, веднага скачал и хуквал към нея.

Такако го направила същинска дива котка. В очите му имало някакъв зъл блясък. Щом видел човек, веднага се хвърлял върху него.

Когато го хранела, тя му подхвърляла във въздуха мръвките месо, давала му и шунка, понякога сирене. Котаракът грациозно се извивал, подскачал и ги хващал със зъби. Имал хубава синьо-черна на цвят козина. Шетал нагоре-надолу из квартала най-безпрепятствено, гонел котките и скоро у съседите започнали да се раждат котенца.

Имал една любимка, която била чистокръвна породиста котка, дори била регистрирана в списъците на породистите животни. Собствениците ѝ я държали в кошничка, връзвали ѝ панделка на шията. Дори тази котка родила котенца от него.

От комитета за охрана на животните пратили една жена да помоли Такако да вземе мерки да обуздае котарака. Такако не обърнала внимание на молбата ѝ.

„Оставете котките да си живеят по котешки“ — отвърнала ѝ Такако и започнала да се киска.

„Да звъня ли, значи, по телефона?“ — попита барманът.

„Да, звъни, ако обичаш.“

Такако, примижала с едно око, ми налива поредната чаша уиски.

„Да звънне, казваш? Мъж ли искаш да вика?“ — попитах Такако шепнешком, за да не чуе барманът.

„Аз ще му платя за услугата, само да е някой по-як“ — каза тя без сянка на стеснение.

„За какво ще си плащаш? Мъж ли искаш?“

„Дали искам..., в същност не е точно тази дума. Като държиш млад мъж в обятията си, чувствуваш как неговите сили се вливат в тебе. Струва ми се, че така и животът се връща в тялото ми. Това, което

искам, е да живея. Нищо друго не е останало, което да ме привързва към каквото и да било.“

„Не те ли е страх, че можеш да забременееш? Или пак ще направиш аборт?“

„Не, ще родя. Нищо позорно няма в това, ще си го родя по свое собствено желание. Каквото и да е, ако ще да не е нормално, ще си го родя — нека то живее вместо мене на тоя свят.“

Усъмних се дали има мъже, които да се съгласяват на такива сделки, да се оставят да ги купуват с пари. Такако се изсмях.

„Огледай се и ще видиш колко ги има! Аз поне знам няколко. Винаги ще се намерят наоколо глупаци, такава си е хорската природа.“

Тя притисна с ръка лявата си гърд — мястото, където нямаше нищо.

„Кой ли друг ще се хване с мене? Когато преживях бомбардировката, все говореха, че няма дълго да ме бъде. А аз бях убедена, че има още живот и за мене, не ми се умираше ей така. Сега вече няма живот, знам го и затова разчитам на други да ми вливат сила в тялото. Губя чувството, че съм жива, а не ми се умира още, живее ми се!“

Откакто умря Такако, изтече една година. Преди да умре, отрязали й и дясната гърда. Раната след операцията не зараснала, оперираното място било просто изгнило.

Разправят, тялото й било същински разсадник, толкова много имало в него огнища на рака. Мисля си дали горещата млада мъжка кръв не беше допринесла за нейната кончина, като я подлуди, дали не беше спомогнала да се разпространят мълниеносно по целия й организъм раковите клетки?

Няколко дена преди тя да умре, получих от нея писмо, в което ми пишеше, че борбата със смъртта я е довела до пълно изтощение, че чувства вече близкия си край. Ако операцията мине успешно, може би болестта ще я остави на мира за година-две. Тя вярва, че такава възможност съществува. Може би ще й се удаде да измами болестта.

Пишеше ми още, че страданията й са непоносими.

Сега аз вървя по пътя на Такако. Тя услужливо ми показва стъпка по стъпка пътя, който изминават всички „хибакуши“. Такако живя

доста дълго. Не преставам да се учудвам на нейния ненаситен глад за живот, на неутолимата алчност, с която тя се беше вкопчила в него.

Но въпреки това до момента на самата ѝ смърт дълбоко в душата си се страхувах, че е възможно тя да не умре.

Когато Такако умря, почувствах някакво облекчение. В най-лошия случай и аз ще извървя същия път, вече ми беше ясно какво ме чака.

Последното писмо, което бях получила от Такако, изгорих на двора. Валеше дъжд, но щом престана и времето се проясни, излязох на двора, разрових шумата, събрах по-сухи опадали листа, само леко навлажнени, и сложих писмото върху купчината.

Извадих глинената кукла, купувана на времето заедно с Такако, от стъклената витринка и я поставих върху писмото. Около нея наредих в кръг клечки, изпразних цяла кибритена кутия.

Подпалих купчината листа заедно с писмото и куклата. Червените главички на клечките лумнаха в същия миг.

Раззинала огромна уста, глинената кукла гореше в пламъка.

Останките на куклата, нейното овъглено тяло погребях на двора — зарових я, събрах камъчета и затрупах гробчето ѝ, като си казах: „Погребвам тази «ханива» в памет на Такако.“

Зад стъклото на витрината има наредени още двайсетина фигурки от глина. Те ще бъдат моите „ханива“. Няма въпрос е застинал в недоумяващите очи на разплаканата глинената кукла, която ме следи с изпитателен поглед.

[1] Квадратна кърпа от цветна материя, използва се за увиване на вещи във вързоп. ↑

[2] cc — от английски, куб.см. ↑

[3] Част от японския официален костюм (широки шалвари при мъжете, пола при жените). ↑

[4] Празнично угощение (на рождени дни и др.). ↑

[5] (Queen rose — роза на кралица.) ↑

[6] Глинената фигурка от погребален ритуал. ↑

[7] Вид вишня, много разпространена в Япония. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.